herpy

WARANY

Pygmy Rock Monitor

Varanus kingorum

Jeden z najmniejszych waranów świata: czerwonobrązowy, ciemno nakrapiany mieszkaniec skał z północnej Australii, osiągający 18-40 cm długości razem z ogonem. Żywi się owadami, jest aktywny w dzień i śmiały w terrarium, a wymaga wielu ciasnych kryjówek, dużo ciepła i głębokiego, lekko wilgotnego podłoża do kopania.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-40 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**8-12 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Sawanna i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**27-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**45-50 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**40-60%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**6-10 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2-4 jaj**
Inkubacja	**89-126 dni** przy 27-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus kingorum należy do podrodzaju *Odatria*, czyli australijskich waranów karłowatych, i jest jednym z najmniejszych przedstawicieli całego rodzaju. Osiąga 18-40 cm długości razem z ogonem, a ponad połowę tej długości stanowi ogon. Większość zwierząt w niewoli dorasta do 18-23 cm, a tylko nieliczne zbliżają się do 40 cm. Ciało jest smukłe, z krótkimi, mocnymi kończynami i pazurami, które są krótkie, grube i silnie zakrzywione. Barwa podstawowa jest czerwonobrązowa do pomarańczowej, z ciemnymi plamami i siateczkowatym wzorem, a łuski na głowie są gładkie. Ogon jest długi i bez pręg, co odróżnia ten gatunek od najbliższych krewnych wśród waranów karłowatych.

Gatunek opisał w 1980 roku Glen Storr, a nazwę nadano na cześć dwóch australijskich przyrodników, Richarda Dennisa Kinga i Maxa Kinga, z których ten drugi zebrał pierwszy okaz. Nadal jest rzadko spotykany w niewoli. Obecnie zwierzęta w handlu pochodzą z hodowli. W niewoli wyhodowano bladą, leucystyczną formę o barwie od białej do brzoskwiniowej, a większość zwierząt z hodowli jest jej nosicielami.

Mimo niewielkich rozmiarów *V. kingorum* to prawdziwy waran: inteligentny, ciekawski i zapalony łowca. Szybko uczy się kojarzyć opiekuna z pokarmem i potrafi brać owady prosto z pęsety lub z ręki. Dzięki temu jest jednym z najbardziej przystępnych waranów dla doświadczonego hodowcy, ale nie jest to gatunek dla początkujących. Wymaga dużo ciepła, specjalnie urządzonego terrarium i stałych dostaw żywych owadów, a doświadczeń z regularnym rozmnażaniem jest niewiele.

Nie udokumentowano, ile lat gatunek żyje w niewoli. Długość życia podana w tabeli została oszacowana na podstawie innych małych waranów karłowatych i należy ją traktować z ostrożnością. Licz się z tym, że opieka nad zwierzęciem potrwa wiele lat, a koszty karmienia będą rosły, bo przez cały rok co drugi dzień potrzebne są żywe owady.

Występowanie i środowisko

Varanus kingorum występuje wyłącznie w północnej Australii: w północno-zachodniej części Terytorium Północnego i północno-wschodniej części Australii Zachodniej, w regionie Kimberley i na przyległych obszarach. Miejsce typowe leży około 10 km na zachód-północny zachód od Timber Creek na Terytorium Północnym.

Zasięg jest stosunkowo niewielki i związany z terenami skalistymi. Gatunek jest płochliwy i trudno go wypatrzyć w naturze. Na Czerwonej liście IUCN został oceniony jako niezagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje wychodnie i zbocza skalne z otwartymi zaroślami, krzewami i trawą. W Kimberley i na Terytorium Północnym panuje klimat tropikalny z wyraźną porą deszczową i suchą, więc krajobraz zmienia się między suchymi, gorącymi miesiącami a wilgotnym sezonem. Zwierzęta poruszają się głównie w szczelinach między kamieniami, a przestraszone chowają się w wąskich pęknięciach.

To, że gatunek pochodzi z suchego obszaru, nie oznacza, że powietrze wokół niego jest suche. Mikrosiedlisko, z którego korzysta, czyli szczeliny, przestrzeń pod kamieniami i ziemia, jest wilgotniejsze niż otoczenie. Pokarm stanowią owady, m.in. szarańczaki, termity i jaja owadów. Zarówno dorosłe osobniki, jak i świeżo wyklute młode używają długiego ogona do wypłaszania zdobyczy z wąskich szczelin.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosła para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 45 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Terrarium ma być niskie i długie, bo gatunek żyje na ziemi i między kamieniami. Jeśli jest miejsce na większą długość, gradient temperatury od ciepłego do chłodnego końca będzie większy. Młode można przez pierwsze miesiące trzymać w mniejszym pojemniku, ale szybko rosną i po około sześciu miesiącach są bliskie rozmiarów dorosłych.

Najważniejszym elementem wystroju są ciasne kryjówki. Gatunek czuje się bezpiecznie tylko wtedy, gdy kryjówka niemal dotyka jego grzbietu, a wysoka kryjówka prowadzi do stresu i złej kondycji. Ułóż jedna na drugiej kilka warstw długich, cienkich kawałków kory korkowej lub płaskich kamieni, tak aby zwierzę mogło wybierać między różnymi temperaturami. Rozmieść kryjówki wzdłuż, od ciepłego do chłodnego końca, żeby zwierzę mogło się przemieszczać bez wychodzenia na otwartą przestrzeń. Kamienie muszą być solidnie zamocowane, aby nie mogły spaść na kopiącego warana. Paradoksalnie im więcej kryjówek mają zwierzęta, tym są śmielsze i częściej widoczne.

Jako podłoże stosuje się głęboką warstwę, 15 cm lub więcej, mieszanki czystej ziemi, piasku i odrobiny torfu. Ma być lekko wilgotna, tak aby się zlepiała, ale nigdy mokra. To normalne, że górna warstwa wysycha pod lampą grzewczą, o ile głębsze warstwy utrzymują wilgoć. Zwierzę kopie, więc daj mu miejsce na drążenie korytarzy. Pokrywa musi być szczelna, a wszystkie źródła ciepła osłonięte, aby zwierzę nie mogło się poparzyć o żarówkę.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Gatunek wymaga dużo ciepła. Pod miejscem do wygrzewania temperatura powierzchni powinna wynosić 45-50 °C, mierzona termometrem na podczerwień bezpośrednio na kamieniu lub korze, a nie w powietrzu. Jest to tylko niewielki obszar. Reszta terrarium powinna zapewniać szeroki gradient, aby zwierzę mogło samo wybierać: 27-32 °C w ogólnej części i około 27 °C

lub nieco chłodniej w chłodnym końcu. Temperaturę powietrza mierz termometrem cyfrowym z czujnikami w obu końcach i podłącz wszystkie źródła ciepła do termostatu.

W nocy temperatura może spaść do zwykłej temperatury pokojowej, 18-22 °C. Pojedyncze zimowe noce ze spadkiem do około 16 °C zwierzę znosi, jeśli rano ma dostęp do wyraźnie ciepłego miejsca do wygrzewania. Niezbędne ciepło zapewniają halogeny punktowe lub lampy rtęciowe o mocy 75-100 W, które należy zamontować poza zasięgiem zwierzęcia. Pod promieniowaniem musi być też cień, aby zwierzę mogło się schłodzić. Kamień pod lampą może bardzo się nagrzać, więc nie może leżeć bezpośrednio przy szybie.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Powietrze w terrarium może być stosunkowo suche, około 40-60 %, ale podłoże trzeba utrzymywać równomiernie wilgotne. Regularnie dodawaj do ziemi niewielkie ilości wody i nie wlewaj jej dużo naraz. Ułożone warstwowo kryjówki zatrzymują wilgoć z ziemi i tworzą wilgotne schronienia, które pomagają przy linieniu i wspierają zdrowie.

Trzymaj na wierzchu płytką, stabilną miskę ze świeżą wodą i regularnie ją wymieniaj. U młodych wilgotność jest szczególnie ważna, bo w wysokich temperaturach szybko się odwadniają. Dopilnuj, aby podłoże młodych nigdy całkiem nie wyschło, zwłaszcza pod kryjówkami. Bardzo mokre warunki prowadzą natomiast do problemów ze skórą i łuskami, dlatego wentylacja musi być dobra.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i najlepiej czuje się przy silnym świetle i UVB. Stosuj połączenie żarówki grzewczej i świetlówki UVB, np. świetlówki T5 10-12 % nad ciepłą częścią terrarium. Gatunek lubi się wygrzewać w słońcu (strefa Fergusona 3), więc indeks UV tuż przy miejscu do wygrzewania powinien sięgać ok. 3-7, a w pozostałej części terrarium być niższy. Zwierzę musi zawsze mieć możliwość schowania się w cieniu. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta, zwykle co 12 miesięcy, bo ich wydajność z czasem spada.

Zapewnij 12 godzin dnia latem i 10-11 godzin zimą, sterowanych programatorem czasowym. Całe oświetlenie i ogrzewanie musi być w nocy wyłączone.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Varanus kingorum żywi się wyłącznie owadami. Szybkie owady, takie jak świerszcze i karaczany czerwone, są zdecydowanie lepsze od powolnych karaczanów dubia i mącznika. Najlepiej wypuszczać owady luzem do terrarium, bo gatunek świetnie wyszukuje je w kryjówkach. Owady powinny mieć mniej więcej wielkość głowy zwierzęcia.

Młode karmi się codziennie, dorosłe co drugi dzień, podając sześć do dwunastu owadów na zwierzę. Wszystkie owady obsypuj wapniem z witaminą D3. Gryzonie i inne kręgowce nie należą do diety, bo w naturze gatunek żywi się wyłącznie stawonogami. Urozmaicaj owady, aby dieta nie była jednostronna, i dobrze karm owady paszowe, zanim podasz je waranowi.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

V. kingorum jest śmiały i aktywny w terrarium i w ciągu dnia przebywa na otwartej przestrzeni, jeśli ma dość kryjówek. Jest szybki i potrafi wskoczyć na rękę, gdy widzi pokarm. Ugryzienia i zadrapania tak małego zwierzęcia rzadko powodują poważne obrażenia, ale pazury mogą drapać, a spanikowane zwierzę może ugryźć. Krótkie, spokojne sesje kilka razy w tygodniu oswajają zwierzęta, a do brania na ręce najlepiej nadają się samce. Trzymaj zwierzę nisko nad podłożem, nie chwytaj za ogon i podpieraj ciało. Nie bierz na ręce samic noszących jaja, bo stres może powodować problemy przy składaniu jaj.

Jak wszystkie gady, warany mogą przenosić salmonellę. Dokładnie myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem, terrarium i pokarmem i nie pozwalaj dzieciom wkładać rąk do ust po kontakcie ze zwierzęciem.

Gatunek trzyma się pojedynczo lub w parach. Para zwykle żyje ze sobą zgodnie, ale samca trzeba odsadzić na jeden do dwóch miesięcy, jeśli jego próby kopulacji nie pozwalają samicy w spokoju jeść i się wygrzewać. Nie trzymaj razem dwóch samców ani zwierząt o bardzo różnej wielkości, bo większe mogą zjadać mniejsze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są większe i masywniej zbudowane niż samice, a ich głowa jest szersza i bardziej umięśniona. Głowa samic jest wąska i delikatna. Wzór jest często wyraźniejszy u samców. U młodych płeć trudno rozpoznać, ale staje się oczywista, gdy widziało się kilka dorosłych osobników. Sondowanie jest u waranów niepewne, więc pewne określenie płci młodych zwierząt wymaga weterynarza, np. z użyciem USG lub endoskopii.

Gatunek szybko rośnie. Niektóre zwierzęta mogą osiągnąć dorosłość i rozmnażać się już po sześciu miesiącach, ale bardziej prawdopodobne jest to po ośmiu do dziesięciu miesiącach. Daj samicy czas na wzrost i nabranie sił, zanim przeznaczysz ją do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Nie udokumentowano, by do rozrodu konieczne było zimowanie. Para może przebywać razem przez cały rok, a do kopulacji dochodzi, gdy oba zwierzęta są w dobrej kondycji. Uważnie obserwuj parę i tymczasowo odsadź samca, jeśli przeszkadza samicy. Nowe pary i młode samice często potrzebują kilku prób, zanim jaja będą zapłodnione, więc nie zniechęcaj się niezapłodnionymi pierwszymi zniesieniami.

Rozmnażanie to najtrudniejszy aspekt hodowli tego gatunku, a doświadczeń wciąż jest niewiele. Samica musi przez cały ten okres dostawać obfitość pokarmu i wapnia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa małe zniesienia po dwa do czterech jaj co dwa do czterech tygodni, a niektóre samice mogą przez kilka miesięcy nie składać jaj. Jaja są duże w stosunku do rozmiarów samicy. Samica z jajami wyraźnie się zaokrągla, a jaja widać przez cienką skórę brzucha.

Odpowiednie miejsce do składania jaj ma kluczowe znaczenie. Zapewnij samicy głęboką warstwę, ok. 15 cm, piaszczystej, lekko wilgotnej ziemi o temperaturze 28-29 °C. Samica kopie kilka próbnych dołków i może całkowicie się zakopać i zniknąć na kilka dni. Nie przeszkadzaj jej. Jeśli miejsce nie jest wystarczająco dobre, może zatrzymywać jaja i dojść do zatrzymania jaj, wchłonąć zniesienie lub rozrzucić jaja na powierzchni. Po złożeniu jaj wygląda jak pusty balon. Podawaj jej tyle obsypanych wapniem owadów, ile zechce zjeść, a zwykle odzyska masę w ciągu tygodnia.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja do małego pojemnika z mieszanką wermikulitu i wody w proporcji 1:1 wagowo, z jednym małym otworem w pokrywce, aby nie powstawało ciśnienie. Utrzymuj stałą temperaturę około 29 °C, w zakresie 27-31 °C. Używaj inkubatora sterowanego termostatem.

Wyklucie następuje po 89-126 dniach, w temperaturze około 29 °C zwykle po ok. 120 dniach. U tego gatunku nie udokumentowano determinacji płci zależnej od temperatury. Jaja, które się zapadają lub pleśnieją, są zwykle niezapłodnione, ale zanim je usuniesz, poczekaj, aż będziesz pewien.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są w chwili wyklucia stosunkowo duże w porównaniu z rozmiarami dorosłych. Zwierzę, które wykluje się bez pomocy, jest zwykle bardzo odporne. Trzymaj rodzeństwo z jednego zniesienia razem w małym terrarium urządzonym tak samo jak dla dorosłych: z ciasnymi kryjówkami, głębokim wilgotnym podłożem i ciepłym miejscem do wygrzewania. Wilgotność jest szczególnie ważna dla młodych, bo w wysokich temperaturach szybko dochodzi do odwodnienia.

Karm codziennie małymi, obsypanymi wapniem owadami, które mają mniej więcej wielkość głowy młodego. Młode szybko rosną i po ok. sześciu miesiącach zbliżają się do rozmiarów dorosłych. Rozdziel je, gdy pojawi się niepokój lub różnice w wielkości.

Zdrowie i częste błędy

Varanus kingorum jest odporny, gdy temperatura, światło i kryjówki są odpowiednie, ale pewne błędy się powtarzają:

- Za mało ciepła lub za słabe miejsce do wygrzewania. Prowadzi to do złego trawienia, braku apetytu i osłabionej odporności. Mierz temperaturę powierzchni termometrem na podczerwień.

- Niedobór wapnia i D3 lub za słabe UVB. Prowadzi to do metabolicznej choroby kości z miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i drżeniem, zwłaszcza u młodych i samic składających jaja.
- Stres z powodu zbyt małej liczby kryjówek lub zbyt wysokich kryjówek. Zwierzę się ukrywa, nie je i źle się czuje.
- Zbyt suche lub stale mokre podłoże, które powoduje problemy z linieniem i choroby łusek.
- Zatrzymanie jaj i resorpcja jaj, jeśli brakuje dobrego miejsca do ich składania.
- Pasożyty, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Zwierzęta w handlu pochodzą z hodowli, co oznacza mniej problemów. Nowe zwierzęta powinny przejść kwarantannę trwającą co najmniej sześć tygodni, a weterynarz z doświadczeniem w leczeniu gadów powinien zbadać próbkę kału.

Zwracaj uwagę na czyste oczy, dobrze wypełnioną nasadę ogona i dobry apetyt. Skontaktuj się z weterynarzem, jeśli zwierzę traci na wadze, nie chce jeść lub wydaje się osowiałe. Nigdy nie podawaj leków bez zalecenia weterynarza.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.